

Sociologinis tyrimas
MOKSLEIVIŲ POŽIŪRIS Į
DEMOKRATINES VERTYBES

Panevėžio 9-oji vidurinė mokykla,
2004 m.

Tyrimo tikslas

- ❑ Tyrinėdami vertybes demokratinėje visuomenėje, didžiausią dėmesį skyrėme moksleivių apklausai, kuri vykdyta anketų pagalba. Ši apklausa padėjo atskleisti šiuolaikinio jaunimo požiūrį į demokratines visuomenės vertybes.

Tyrimu siekėme išsiaiškinti:

- ❑ Kokios mokiniams yra svarbiausios vertybės.
- ❑ Koks moksleivių požiūris ir reakcija į aplinkoje vykstančius socialinius reiškinius.
- ❑ Kaip amžius įtakoja moksleivių vertybes ir požiūrį.
- ❑ Ar moksleivių nuomonė atspindi realybę.

Tyrimo rezultatai 1

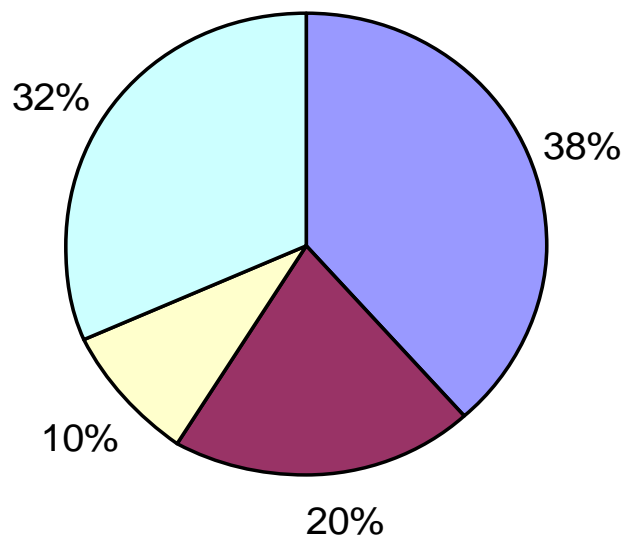
- ❑ Išsiaiškinome, kad moksleiviai žino demokratines vertybes, žino kaip teisingai elgtis vienoje ar kitoje situacijoje. Pavyzdžiui, kad negerai daužyti butelius ar žiūrėti filmus su S raide, tačiau elgiasi atvirkščiai.
- ❑ Todėl tokie apklausos rezultatai mūsų nepatenkino, nes jie neatspindi realybės. Dauguma apklausoje dalyvavusių moksleivių rašė ką jie galvoja, o ne kaip elgiasi. Taip yra todėl, kad paaugliui yra smalsu išmėginti, tai kas nepatirta. Jis nori greičiau suaugti, dėl to ir mėgdžioja suaugusius. Be to daugelio moksleivių elgesį įtakoja noras nebūti paniekintam draugų tarpe, neišsiskirti iš jų.

Tyrimo rezultatai 2

- Apklausoje dalyvavo 168 moksleiviai iš 5-10 klasių. Šio amžiaus moksleiviai buvo pasirinkti neatsitiktinai. Tokio amžiaus moksleiviai yra paaugliai. Paauglystė - sunkus ir sudėtingas amžiaus tarpsnis, kurio metu formuojasi asmenybė. Todėl labai svarbu išsiaiškinti kaip moksleiviai vertina demokratines vertybes.
- Apklauskos metu išsiaiškinome, kad nepaisant amžiaus skirtumo, moksleivių požiūris į demokratines vertybes ir reakcija į aplinkoje vykstančius socialinius veiksmus yra labai panaši, todėl jų nuomonės negalime suskirstyti į atskiras amžiaus grupes. Pavyzdžiui tiek penktokams, tiek dešimtokams pagrindinės vertybės yra: šeima, draugai, laisvė.

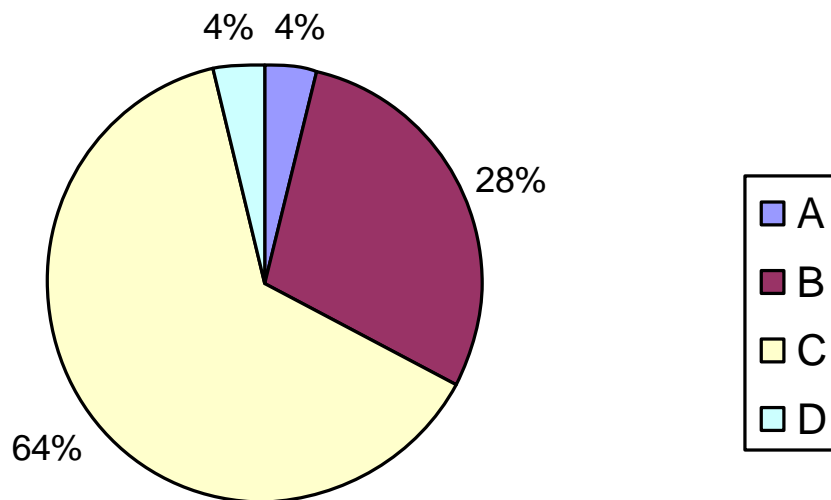
1. Kaip suprantu žodį laisvė?

- A. **Darai ką nori**
- B. **Laikaisi įstatymų**
- C. **Kai noriu, laikaisi įstatymų**
- D. **Kai tėvai tavęs nekontroliuoja**

Daugiausiai mokinių mano, kad žodis laisvė reiškia daryti ką nori ir kai tėvai tavęs nekontroliuoja. Jie taip mano, nes yra priklausomi nuo tėvų materialiai, tėvai kontroliuoja jų elgesį, vaikai privalo jiems atsiskaityti už savo poelgius. Taip yra todėl, kad vaikai dar nesugeba į viską žiūrėti atsakingai. Tokia dalyvavusiųjų nuomonė daugiau atspindi jų norus, vaikiškas ambicijas, nei aiškų supratimą apie žodį laisvė.

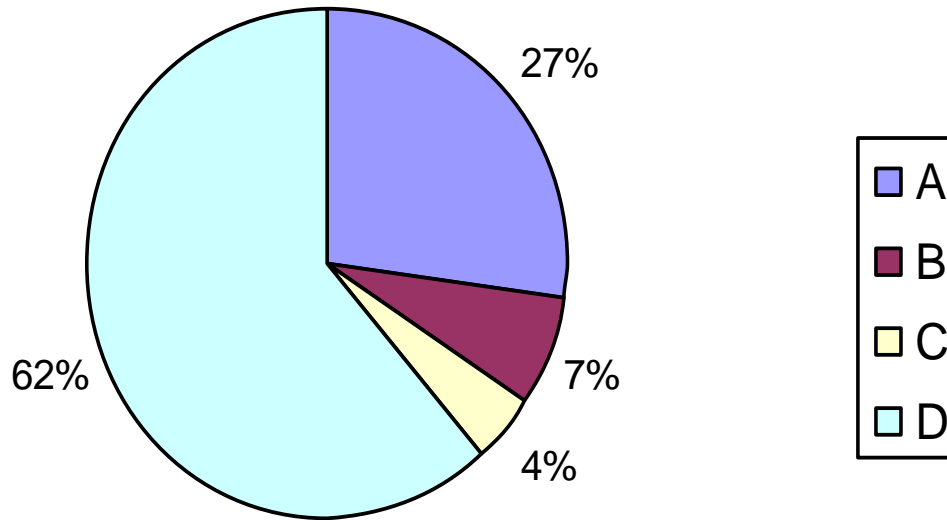
2. Koks žmogus, tavo manymu yra pilietis?

- A. **Pilnateisis valstybės gyventojas, kurį privalo išlaikyti valstybė**
- B. **Turintis šalies pilietybę**
- C. **Pilnateisis savo valstybės gyventojas, turintis teises ir pareigas**
- D. **Žmogus, norintis būti piliečiu**

Dauguma anketos dalyvių mano, kad pilietis yra savo valstybės gyventojas, turintis teises ir pareigas savo valstybei.

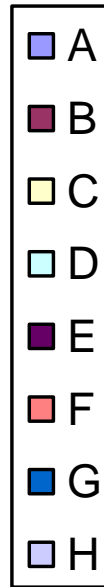
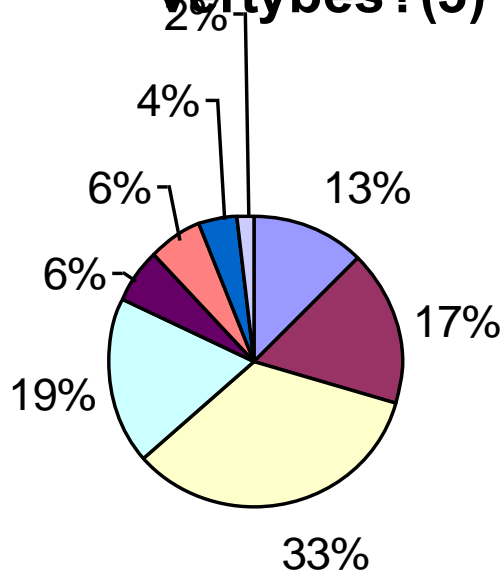
3. Kaip supranti žodį lygybė?

- A. **Visi žmonės lygūs prieš įstatymus**
- B. **Kiekvienas gali nubausti savo skriaudėją**
- C. **Visi žmonės gauna vienodą išsilavinimą**
- D. **Visi žmonės gali naudotis visomis teisėmis ir laisvėmis**

Daugelis anketos dalyvių žodį lygybė supranta taip, kad tai yra žmonių galimybė naudotis visomis teisėmis ir laisvėmis. Tačiau tik dalis moksleivių žino savo laisves ir teises, o į pareigas ir atsakomybę mažai kreipia dėmesį.

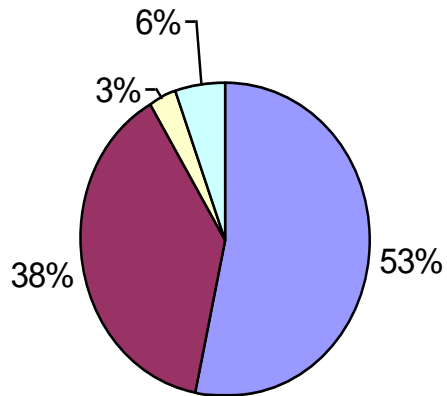
4. Kokios tau yra svarbiausios vertybės?(3)

- A. **Mokykla**
- B. **Laisvė**
- C. **Šeima**
- D. **Draugai**
- E. **Lygybė**
- F. **Kultūringumas**
- G. **Gamta**
- H. **Knygos**

Apklaustos dalyviai mano, kad didžiausios vertybės yra šeima, draugai ir laisvė. Mažiau svarbios vertybės yra knygos, gamta ir kultūringumas. Galima daryti išvadą, jog labiausiai vertinamos aukščiau išvardintos vertybės todėl, kad tokio amžiaus moksleiviai saugiausiai jaučiasi šeimoje, juos supančioje aplinkoje t.y. draugų tarpe. O laisvę vertina todėl, kad, pagal juos, laisvė yra būti nekontroliuojamiems suaugusiųjų.

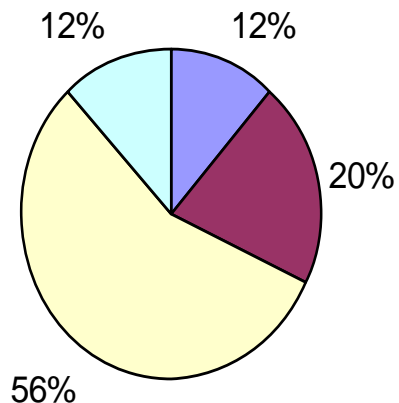
5. Kaip tu elgtumeisi , jei su tavimimi mokytusį neįgalus vaikas?

- A. **Taip, kaip su kitais**
- B. **Stengčiausi jam padėti, draugauti su juo**
- C. **Stengčiausi jį pažeminti**
- D. **Šalinčiausi jį, nes jis invalidas**

Daugiausiai moksleivių neįgaliam padėtų pritapti ir elgtųsi su juo kaip ir su kitais bendraamžiais. Tokio amžiaus vaikai jau supranta, kad neįgalus žmogus nori gyventi visavertį gyvenimą, todėl jam reikia supratimo, jo nereikia išskirti iš kitų. Tik nedaugelis šalintųsi neįgalaus.

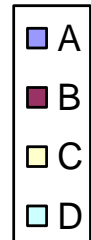
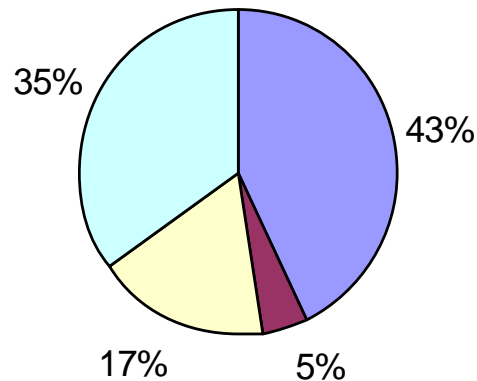
6. Kaip elgtumeisi turėdamas tuščią butelį, kai artimiausia šiukšlių dėžė už 200 metrų?

- A. **Mesiu žemėn, kad jis sudužtų**
- B. **Padėsiu šaligatvyje**
- C. **Išmesiu į šiukšlių dėžę**
- D. **Parsinešiu namo**

Beveik pusė apklaustųjų butelį išmestų į šiukšlių dėžę. Tik nedaugelis būtų sudaužęs. Tai rodo, kad moksleiviai žino aplinkos teršimo žalą gamtai, rūpinasi jos švara. Stengiasi palaikyti tvarką mieste.

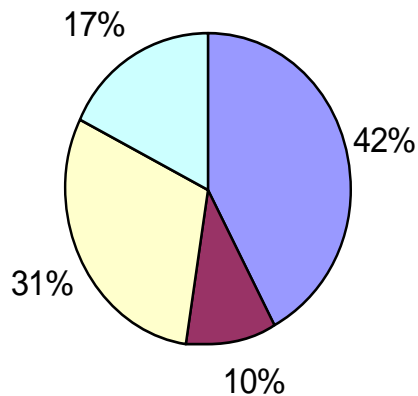
7. Ar reikalinga vaikui apsauga?

- A. **Reikalinga**
- B. **Nereikalinga**
- C. **Aš pats save apsaugau**
- D. **Reikalinga nuo neteisingo elgesio ir išnaudojimo formų**

Daugiausiai moksleivių mano, kad vaikui apsauga yra reikalinga. Tai rodo, kad moksleiviai jaučiasi nesaugiai, gal būt kai kurie yra patyrę smurtą ar kitokias išnaudojimo formas.

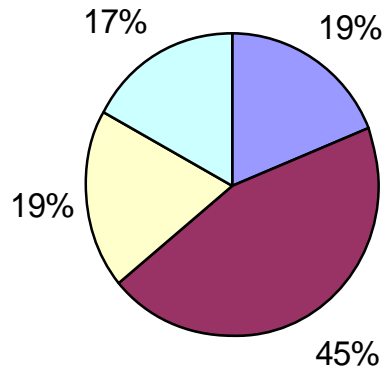
8. Ar reikalingi paaugliams amžiaus apribojimai?

- A. **Reikalingi**
- B. **Nereikalingi, nes negali žiūrėti kai kurių filmų**
- C. **Reikalingi, nes tai mane apsaugo nuo žalingų aplinkos veiksnių**
- D. **Nereikalingi, nes negaliu nusipirkti alkoholio**

Daugiausiai apklausos dalyvių mano, kad amžiaus apribojimai perkant alkoholinius gėrimus, tabako gaminius, žiūrint televizijos laidas, einant į įvairius renginius yra reikalingi. Tai rodo, kad moksleiviai supranta ribojamų reiškinių žala jiems patiems. Tačiau daugelis paauglių apribojimų nesilaiko, nes jaunimui patinka daryti tai, kas yra draudžiama., be to jie taip jaučiasi įsitvirtinę suaugusiųjų pasaulyje. Ir jie tai daro neatsižvelgdami į pasekmes. Todėl moksleivių nuomonė asocijuojasi su posakiu: "Taisyklės yra kuriamos tam, kad jas laužytume."

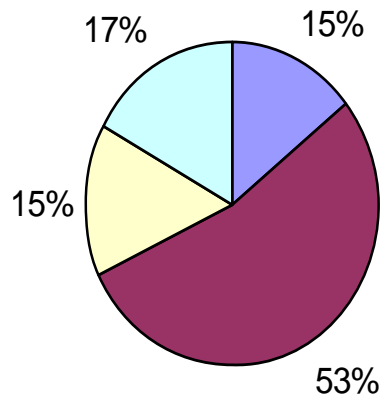
9. Tarp ko mokykloje dažniausiai kyla konfliktai?

- A. **Mokytojų ir mokinių**
- B. **Tarp mokinių**
- C. **Blogai besimokančių mokinių**
- D. **Mergaičių ir berniukų**

Apie pusė moksleivių mano, kad daugiausiai konfliktų kyla mokinių tarpe. Konfliktai kyla dėl mokinių nuomonių skirtumo, išvaizdos ir kt. Stipresni moksleiviai mėgsta skriausti silpnesnius. Taip yra todėl, kad tokio amžiaus moksleiviams svarbu pasirodyti stipresniais, pažeminti silpnesnį. Mažiausiai manančių yra, kad konfliktai kyla tarp mokinių ir mokytojų. Taip yra dėl to, kad mokytojai dažniausiai nesileidžia į konfliktus su mokiniais.

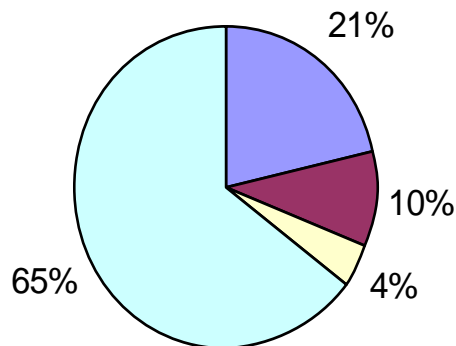
10. Kaip derėtų elgtis, kad išvengtume smurto?

- A. **Visada prisiimti atsakomybę**
- B. **Suprasti, kad visi yra skirtingi, ieškoti konflikto dalyviams priimtinių sprendimo būdų**
- C. **Įrodinėti savo teisybę, nes tai, ką darai, kaip mažai, visada yra teisinga**
- D. **Nusileisti stipresniems ir tikėtis, kad jie tavęs nelies**

Apie pusė moksleivių mano, kad norint išvengti smurto derėtų suprasti, kad visi yra skirtingi, ieškoti konflikto dalyviams priimtinių sprendimo būdų. Manome, kad jų nuomonė yra visiškai teisinga. Jei šios nuomonės laikytųsi visi, tai konfliktų būtų žymiai mažiau.

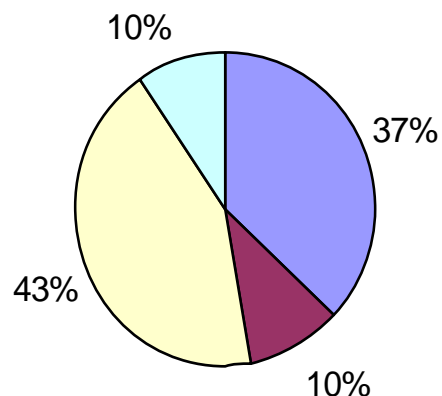
11. Kaip elgtumėtės, jei jūsų draugas jums pasiūlytu pavartoti narkotikų?

- A. **Žinoma, atsisakyčiau ir nebendraučiau su juo**
- B. **Pamėginčiau, juk nieko blogo nenutiks**
- C. **Išsigąsčiau ir pabėgčiau**
- D. **Atsisakyčiau ir patarčiau pačiam mesti**

Beveik visi moksleiviai atsisakytų vartoti narkotikus, jei jiems pasiūlytų draugai. Jie ne tik atsisakytų, bet ir patartų savo draugams nevartoti. Tik labai nedidelė dalis juos išmėgintų. Iš to galima spręsti, kad mūsų mokyklos mokiniai supranta narkotikų žalą.

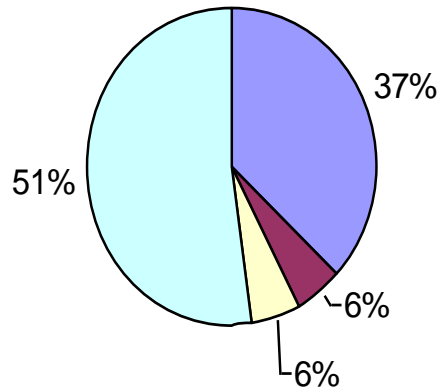
12. Kaip elgsiuosi, kai pamatysiu, kad mažesni vaikai laužo medį?

- A. **Nekreipsiu dėmesio**
- B. **Padėsiu jiems tai daryti**
- C. **Pamokysiu juos, kad taip daryti negalima**
- D. **Apkulsiu**

Apie pusė moksleivių pamatę, kad mažesni vaikai drasko medį pamokytų, kad taip daryti negalima. Tačiau kita pusė į tai nekreiptų dėmesio arba netgi prisidėtų prie vaikų laužančių medį. Iš to galime spręsti, kad daugelis yra abejingi naikinamai gamtai. Ir tik nedaugelis susimąsto, kad gamtą reikia saugoti.

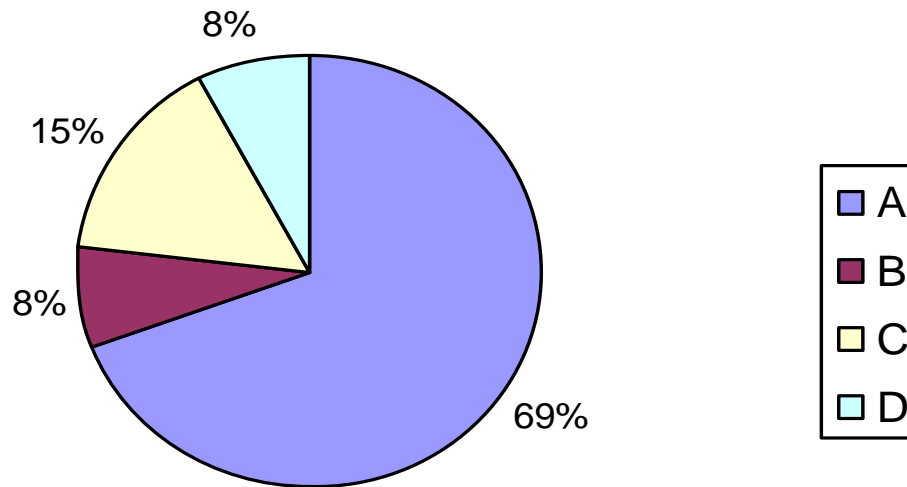
13. Kaip reaguoji į žiniasklaidos pateiktą informaciją?

- A. Įvairiais klausimais turiu savo nuomonę
- B. Tikiu viskuo, kas pranešama
- C. Netikiu, nes tai, ką praneša žiniasklaida, visada yra nesąmonė
- D. Apsvarstau padarau savo išvadas

Daliai apklausos dalyvių žiniasklaidos pateikta informacija neturi jokios įtakos, nes jie turi savo nuomonę įvairiais klausimais. Apie pusė moksleivių apsversto pateiktą informaciją ir padaro savo išvadas. Mūsų nuomone moksleiviai domisi įvairia informacija, tačiau akiai ja netiki ir turi savo nuomonę arba padaro savo išvadas.

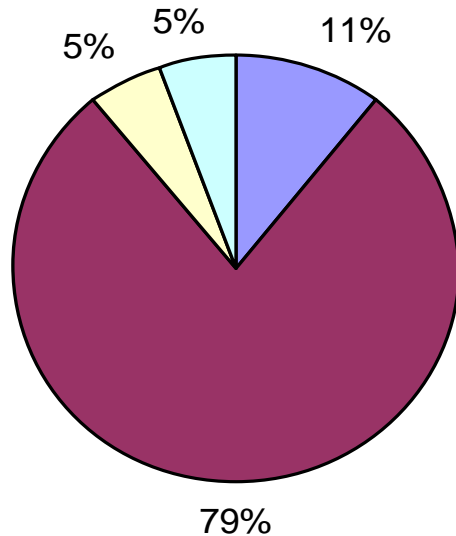
14. Kas mokykloje skatina tavo iniciatyvą?

- A. **Patyčios**
- B. **Geras pažymys**
- C. **Mokytojo nuolatiniai skatinimai ir grasinimai**
- D. **Mokytojų ir bendraklasių pagyrimai**
- E. **Draugų pastabos**

Didžiąją daugumą moksleivių skatina mokytis pažymys. Iš to galime spręsti, kad mokiniai nesupranta, kad mokosi dėl savęs.

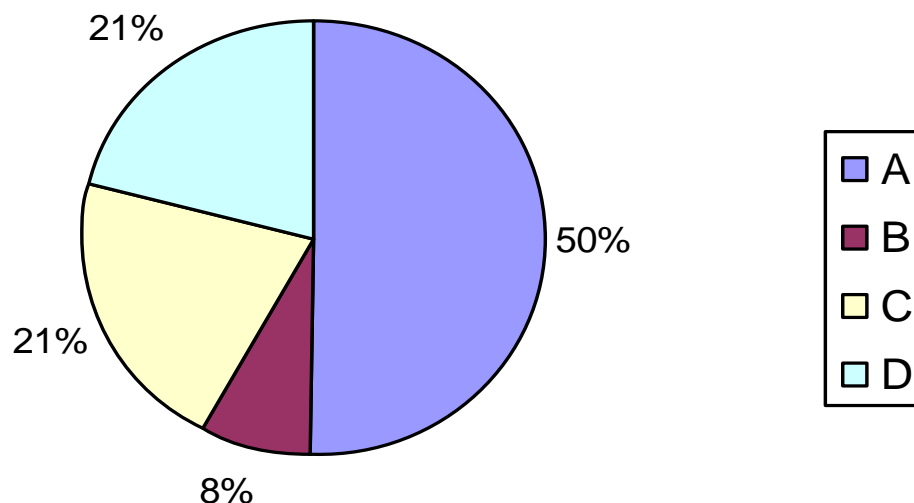
15. Ką manau apie keikimąsi ir spjaudimąsi?

- A. **Visai šaunu**
- B. **Nepadoru**
- C. **Visai neblogai, nes tada į mane atkreipia dėmesį**
- D. **Gerai, nes taip aš įrodau, kad esu kietas**

Dauguma moksleivių mano, kad keiktis ir spjaudytis yra nepadoru. Tačiau tikrovės tai neatspindi, nes dauguma moksleivių keikiasi ir spjaudosi.

16. Kaip reaguoji į mieste elgetaujančius benamius?

- A. **Nekreipiu į juos dėmesio**
- B. **Tyčiojuosi iš jų**
- C. **Padėti jiems aš neprivalau**
- D. **Padedu, pasakau gerą žodį**

Dauguma moksleivių yra abejingi benamiams ir elgetaujantiems žmonėms. Tik nedaugelis iš jų paremtų ir pasakytų jiems gerą žodį. Mūsų nuomone taip yra todėl, kad dauguma benamių ir elgetų naudojasi žmonių gerumu. Gautus pinigus išleidžia alkoholiui ir cigaretėms.